

Paulik Antal szlovák nemzetiségi szószóló

Ismét módosul a nemzetiségek jogairól szóló törvény

A mindenkor hatályos törvények folyamatos karbantartást igényelnek. A társadalomban, az egyes közösségekben megvalósuló gyors változások miatt egy-egy törvény módosítására, akár évenként többször is sor kerülhet. Egyetlen szabály sem lehet tökéletes, a jogalkotók sokszor szembesülnek azzal, hogy az éppen időszerű törvénymódosítás során vagy nem gondoltak az abból fakadó esetleges problémák mindegyikére, vagy az adott szabállyal visszaélni kívánók lényegesen találékonyabbak, mint arra számítottak. Ilyen esetekben természetesen indokolt újra hozzányúlni a vonatkozó törvényekhez.

Ez vonatkozik a nemzetiségek jogairól szóló törvényre is. Mint arra a Barátság olvasói biztonnyal emlékeznek, a nemzetiségi törvény eddigi legátfogóbb módosítását a folyóirat elmúlt év szeptemberében megjelent számában ismertettem. Akkor úgy gondoltuk, ebben a parlamenti ciklusban már érdemi módosításra nem lesz szükség.

Ezt megelőzően azonban, a 2018. évi országgyűlési választások során, illetve az azt követő másfél évben több olyan problémával is szembesültünk, amelyek az országgyűlés nemzetiségi szószólói választásának előkészítésében, a jelölőlista összeállításában, majd az összeállított lista további kezelésében meglévő hiányosságokból fakadtak. Sem a nemzetiségi törvényben, sem az országgyűlési képviselők választásáról szóló törvényben nem szerepelnek ugyanis arra vonatkozó szabályok, hogy milyen módon állíthatja össze egy adott országos nemzetiségi önkormányzat a nemzetiségi listát a választásokat megelőzően. Hiányzott annak szabályozása is, hogy amennyiben az adott országos nemzetiségi önkormányzat képviselői vitatják a lista összeállításának módját vagy a listán szereplők sorrendjét, hogyan, milyen eljárásban és kihez fordulhatnak jogi segítségért, jogorvoslatért. Ugyancsak tisztázatlan volt törvényi szinten a nemzetiségi országgyűlési képviselő, illetve szószóló részvétele az országos önkormányzat – a listaállításról döntő – közgyűlésén.

Természetesen a nemzetiségi közélet egyik szereplője sem vitatta a felvetés indokoltságát. A tavalyi törvénymódosítás során is felmerült a kérdések megoldásának igénye, ám ezt akkor inkább a választójogi szabályozás módosításában képeztük el. Az elmúlt év során azonban a választójogi szabályok változtatására nem került sor, így a nemzetiségi listaállítás pontos szabályozása is elmaradt.

Hogy konkrét legyenek: a 2018. évi országgyűlési választások során az egyik nemzetiség országos önkormányzata lényegében nem hozott közös döntést, közgyűlési határozatot az adott nemzetiség jelöltjeinek listájáról. A szűk körben – nem kizárt, hogy egyszemélyi döntéssel – kialakult listát végül határidőben leadta a listát vezető személy az Nemzeti Választási Bizottságnál, így a választás végül érvényes volt. Ezután azonban a nemzetiség közgyűlésének egyes tagjai jogorvoslati eljárást kezdeményeztek, ami – tételes szabályozás híján – elhúzódott. Az adott nemzetiség szószólójának mandátumát így csak meglehetősen késéssel tudták érvényesíteni.

A következő országgyűlési választások közeledtével újra felmerült annak igénye, hogy a ciklus elején érzékelt, szabályozatlanságból eredő kihívásokat kezeljük valamilyen formában. Bár a bizottság tagjai nem értettek egyet abban, hogy az így megfogalmazott szabályoknak a nemzetiségi törvényben van a helyük, végül mégis elindult a Magyarországi nemzetiségek bizott-

sága, az országos nemzetiségi önkormányzatok elnökei, az ombudsmani hivatal, valamint az illetékes kormányzati szervek között a párbeszéd a kívánt szabályozás tartalmáról.

Abban sem volt általános egyetértés, hogy kell-e mindenáron szabályozni olyan kérdéseket, amelyek egyébként az országos nemzetiségi önkormányzatok saját hatáskörében is megoldhatók. Hiszen az előző választások során is kivétel volt az az eset, amelyre hivatkozva a nemzetiségi bizottság egyes képviselői kezdeményezték a módosítást. Vagyis a tizenhárom nemzetiségi döntő többségének országos önkormányzata, annak vezetői, képviselői és hivatalai számára világos volt, hogyan kell biztosítani a megválasztásra kerülő nemzetiségi szószóoló legitimitását, illetve a listaállítást oly módon, hogy ne legyen szükség jogorvoslatra.

A nemzetiségi jelöltlista legitimitását a kezdeményezők a zárt ülés és a minősített többségi döntés előírásával kívánták biztosítani. Az aprólékos szabályozás ellenzői ezzel szemben úgy gondolták, hogy az adott országos önkormányzat közgyűlése döntése elégséges a zárt vagy nyílt ülés kérdésében. A minősített többség előírásával, az olyan közösségek esetében, amelyek tizenöt tagú országos önkormányzatának közgyűlésében több jelölőszervezet képviselői is jelen vannak, akár bizonytalanra válhat a döntés megszületése is, ahogyan azt egy táblázattal kíváncsian szemlélte az ombudsman nemzetiségekért felelős helyettese.

Az egyik érvrendszer azon alapult, hogy amennyiben hasonló esetre a következő választások során is sor kerül, az valamennyi nemzetiségre rossz fényt vet. Nehéz lesz magyarázni, miért van lehetőség az országgyűlési választások során visszaélni a vonatkozó szabályokkal, illetve kihasználni a szabályozottság hiányát. Ezért az a biztos, amit kétharmados törvényben szabályozunk.

A másik oldal érvrendszere azon alapult, hogy a listaállítási szabályai, a listával történő további feladatok ellátását éppen elég az országos önkormányzat SZMSZ-ében szabályozni. Hiszen minden nemzetiség elemi érdeke, hogy a megválasztásra kerülő nemzetiségi képviselő, vagy szószóoló legitimitása elérje azt a szintet, ami az adott nemzetiség érdekeinek hatékony parlamenti képviseléséhez szükséges. Aki ugyanis vissza akar élni bármilyen, akár a legszigorúbban megfogalmazott szabályozással, az – ahogyan eddig is – megtalálja a módot arra, hogy megkerülje a vonatkozó előírásokat. Tekintsük tehát felnőttnek a nemzetiségi közösségeket, azok országos önkormányzatait és ne erőltessük a mindenáron való törvényi szabályozást.

A vitákat és egyeztetéseket követően elfogadott kompromisszumos törvénymódosítási javaslat értelmében a nemzetiségi törvényben kell előírni azt, hogy a nemzetiségi országgyűlési jelöltlista összeállítását az adott önkormányzat közgyűlésének kell elfogadnia. Meghatározza a javaslat a listaállítási és a lista tartalmáról szóló határozat elfogadásának időszakát is. A megszületett módosítási javaslat értelmében az adott nemzetiség országgyűlési képviselője, szószóolója részt vesz az ülésen, tekintet nélkül arra, hogy a közgyűlés a listáról szóló határozatát nyílt vagy zárt ülésen fogadja-e el. Ugyancsak szabályozza az előterjesztés a listaállítási döntés nyilvánosságra hozásának, illetve benyújtásának határidejét.

Kitér a javaslat arra is, mely személyi kör kezdeményezhet a nemzetiségi jelöltlistával kapcsolatosan jogorvoslati eljárást. Ugyancsak leírja a jogorvoslati eljárás folyamatát, a kezdeményezés útját a megszülető döntésig. Ezzel, vélhetően, biztosítva lehet a következő országgyűlési választások során a jelöltlisták összeállításának, elfogadásának, nyilvános voltának és az esetleges viták törvényes lezárásának folyamata.

A leírt javaslatokkal sikerült elkerülnünk a túlzottan szigorú és túlrészletező szabályozást, ugyanakkor a megjelenő garanciális elemek segítségével remélhetőleg sikerül elkerülni az elhúzódó vitát egy-egy közösségben a listaállítási döntés törvényes voltáról. Végül egyhangú döntés született arról, hogy a most megszületett kompromisszumos módosítási javaslat benyújtója az Országgyűlés Magyarországi nemzetiségek bizottsága legyen.